

Zpráva o činnosti APH za rok 2015

Úvodem

Archiv Pražského hradu (Archiv PH) uchovává a zpřístupňuje historické dokumenty k dějinám Pražského hradu, k jeho umělecko- a kulturně-historickému významu, stavebnímu vývoji a obecně k jeho funkci ústředního sídla hlavy státu.

Archiv PH vykonává tuto činnost od konce roku 1920 v souvislosti s postupným přebíráním péče o hradní areál Kanceláří prezidenta republiky (KPR). V letech 1920-1925 byly v Archivu PH soustředěny podle osmého oddílu mírové smlouvy s Rakouskem (podepsána v Saint-Germain - en -Laye, 1919) během tzv. spisové a archivní rozluky historické archivní fondy z působnosti na Hradě fungujících úřadů v 16. - 20. století (resp. do roku 1918).

V roce 1957 se na základě vládního nařízení 55/54 Sb., o chráněné oblasti Pražského hradu stala KPR výkonným orgánem památkové péče o chrám sv. Víta a z tohoto titulu převzala do odborné správy rovněž Kapitulní knihovnu se sbírkou hudebnin, Archiv Metropolitní kapituly a fond Jednota pro dostavbu chrámu sv. Víta. Na tyto fondy Metropolitní kapituly byl v roce 2015 vznesen nárok ze strany vlastníka, tj. Metropolitní kapitulou u sv. Víta v Praze. Vedla se jednání o budoucím místě uložení těchto mimořádně vzácných archivních fondů.

V současnosti je péče o fondy vykonávána na základě *zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů* a v souladu s potřebami zřizovatele – Kanceláře prezidenta republiky. Archiv PH je organizačně zařazen do Odboru spisové a archivní služby KPR (OSAS KPR), a od 1. dubna 2015 je tento odbor veden v rámci Sekce administrativní KPR. K 31. prosinci 2015 spravoval 59 archivních fondů (v evidenci NAD) a 24418 svazků knih příruční knihovny OSAS.

I. Personální situace

V Archivu Pražského hradu působili:

Mgr. Martin Halata (vedoucí – samostatný archivář)

Mgr. Marek Suchý, Ph.D., (samostatný archivář)

Ing. arch. Michal Šula (odborný archivář)

p. Martin Výborný (pracovník badatelný)

PhDr. Marie Krákorová (knihovnice)

Mgr. Tomáš Zubec (odborný archivář)

Fotografické práce (mikrografické snímkování, profesionální reprodukce) vykonávali externí fotografové Ondřej Příbyl a Stanislav Loudát.

II. Využívání archiválií

Zájem o využívání archiválií se v základní rovině stále uskutečňuje jejich studiem v badatelně. Počet návštěv v badatelně každoročně ovlivňuje nejenom rozvoj informačních věd (a komunikačních možností), ale i zvyšující se počet studujících na školách všech typů v ČR, kteří Archiv PH navštěvují v rámci studijních povinností (mj. práce seminární, diplomové, dizertační). Archiv PH také pokračuje v zpřístupnění archivních pomůcek na internetu, což zpětně vyvolává zvýšený badatelský zájem o archivní fondy.

Ve studovně (*studovna I.*) jsou badatelům standardně k dispozici jeden stolní počítač, čtyři mikrofilmové čtečky, odpovídající osvětlení pracovních stolů i místní přípojky na přenosné počítače. Prostor zároveň respektuje maximální ochranu zde studovaných materiálů: k dispozici je studovna pro velkoformátové dokumenty (*studovna II.*). Po předběžné objednávce je možné využít zde situovanou příruční knihovnu. Badatelna má otevírací hodiny v pracovní dny od 9:00 do 16:00 hod. po objednání materiálu a následném sjednání termínu návštěvy.

Badatelnu v roce 2015 navštívilo 136 badatelů (vč. zahraničních z Australského společenství, Francouzské republiky, Kanady, Nizozemského království, Polské republiky, Slovenské republiky, Spojených států amerických, Spolkové republiky Německo), z toho 117 externích a 19 interních (Správa Pražského hradu - SPH, KPR). Uskutečněno bylo 259 badatelských návštěv (212 externích, 47 interních). V souvislosti s badatelskou agendou bylo kromě vydávání materiálů ke studiu průběžně odpovídáno i na badatelské dotazy (telefonicky, elektronickou poštou, klasickou poštou). Dle kvalifikovaného odhadu bylo uskutečněno 460 dotazů a odpovědí.

V systému elektronické spisové služby Ginis bylo za rok 2015 zaevidováno 147 spisů. Převážná část se týkala objednávek reprodukcí archiválií a žádostí o reprodukční smlouvy. Ve spolupráci s Ekonomickým odborem KPR byly v souladu s platným ceníkem služeb a reprodukčních poplatků vystaveny 84 faktury v celkové hodnotě 212.108 Kč, na příjmových dokladech 3.038 Kč, to vše za služby spojené s vyhotovením reprodukcí (digitálních, mikrofilmových či papírových).

Ve věci reprodukování bylo vyhotoveno 40 smluv o pořízení a reprodukování fotografií, ve kterých Archiv PH dává souhlas s využitím digitálních fotografií k různým odborným potřebám. Z fondů Archivu PH v roce 2015 čerpaly tyto publikace a texty:

Soukupová, H.: Svatá Anežka Česká. Život a legenda, Vyšehrad 2015; 480 s., ISBN 978-80-7429-471-6

Lender-Zikmund, L.: Design, nábytek, interiéry. Sborník k 70. narozeninám D. Karasové, Hradec Králové 2015; 220 s., ISBN 978-80-905271-4-0

Notované hymny oficia v Roudnickém žaltáři pražské kapitulní knihovny Cim 7, in: Mráčková, V. Ubi est finis huius libri deus scit. Středověká knihovna augustiniánských kanovníků v Roudnici nad Labem, Scriptorium 2015; 676 s., ISBN 978-80-

Kubínová, K.: From the Frankish Empire to Prague: Evangeliary Cim 2 in the Library of the Prague Metropolitan Chapter, in: Convivium (Seminarium Kondakovianum) 2014, č.1, sv.1, str. 126-135. ISSN 2336-3452

Chlíbec, J, Opačić, Z.: Setkávání Sborník Kláry Benešové. Artefactum 2015; 343s., ISBN 978-80-8689075-3

Dragoun, M., Doležalová, L., Ebersonová, A. Mráčková, V.: Ubi est finis huius libri deus scit. Středověká knihovna augustiniánských kanovníků v Roudnici nad Labem, Scriptorium 2015; 676 s., ISBN 978-80-

Zayaruznaya, A.: The Monstrous new Art: Dividend Forms in the Late Medieval Motet. Yale University Cambridge, Yale univ. Press 2015; 301 s., ISBN 978-1-107-03966-7

Halata, M.- Chatrný, J.: Moderní žena. Osa Praha- Brno/Modern Woman. The Prague-Brno Axis, Muzeum města Brna 2015, s. 24-54, 105-113, ISBN 978-80-86549-78-1

Rollová, V.: Otevírání Pražského hradu v šedesátých letech. Nerealizovaná alej Socialismu, in: Umění/Art LXIII 2015/3, str. 209-220, časopis Ústavu dějin umění AV ČR; ISSN 0049-5123

Bartlová, M., Vybíral, J. a kol.: Budování státu/Building a State (katalog k výstavě 19. 11. 2015 - 7. 2. 2016, Veletržní palác Praha), UMPRUM 2015, 138s.; ISBN 978-80- 87989-01-2

Mackert Ch., Tif, A.: Blätterleuchten. Mitteleuropäische Buchmalerei des 15. Jahrhunderts in Leipziger Handschriften. Publikace k výstavě. Quaternio Verlag Luzern 2015, 63s.; ISBN 978-3-910108-70-7

Bartlová, M. a kol. (eds): Husitské století. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2014, 789 s.; ISBN 978-80- 7422-1

Čevonová, J.: Vývoj stavebně-historického průzkumu v českých zemích:

Od počátku k polovině 20. stol., in: Zprávy památkové péče 74/2014, s. 355-366; ISSN 1210-5538

Uličný, P.: Valdštejnský palác v Praze. Revidované dějiny, nové souvislosti, in: Průzkumy památek XXI,II/2014, s. 21-68; ISSN 1212-1487

Kilroy, G.: Edmund Campion, a scholarly life. Farnham, Surrey Ashgate, England 2015, 432 s.; ISBN 978-1-4094-0151-3

Muchka, I., Purš, P., Dobalová, S., Hausenblasová, J.: Hvězda. Arcivévoda Ferdinand Tyrolský v evropském kontextu, Artefactum 2014, 569 s., ISBN 978-80-86890-65-4

Macek, P., Biegel, R., Bachtík, J. (eds.): Barokní architektura v Čechách, Karolinum 2015, 768 s., ISBN 978-80-246-2737-6

Reitz, E.: Discordia concors. Kulturelle Differenzerfahrung und ästhetisch Einheitsbildung in Prager Kunst um 1600, De Gruyter Berlin 2015; 644 s., ISBN 978-3-11-034756-2

Vlnas, V., Sommer, J., Foltýn, D., Mašková, P., Klípa, J.: Otevři zahradu rajskou. Benediktini v srdci Evropy (800-1300); Národní galerie Praha 2015, 496 s., ISBN 978-80-7035-550-3

Kouřil, P. (eds.) Velká Morava a počátky křesťanství (katalog k výstavě): 27. 11. 2014 - 28. 2. 2015 – Palác šlechtíčen Moravské zemské muzeum Brno; 17. 4. 2015 - 28. 6. 2015 – Císařská konírna, Pražský hrad, Praha; 7. 8. 2015 - 1. 11. 2015 – Bratislavský hrad, Bratislava; 517 s. ISBN 978-80-86023-53-3

Junek, D., Konečný, S.: Dějiny města Poličky, Město Polička 2015, 590 s., ISBN 978-80-257-1457-7

Padevět, J.: Krvavé finále. Jaro 1945 v českých zemích, Academia 2015, 693 s., ISBN 978-80-200-2464-0

Coufal, D.: Pražský kapitulní kodex K 16: netušený sborník M. Jana z Jesenice?, in: Studie o rukopisech XLIV/2014, s. 85, ISBN 978-80-87782-32-3

Havrda, J., Tryml, M.: Nebovidy. Středověká osada v pražském podhradí. Národní památkový ústav Praha 2013, 473 s.

V dalším využití archiválií Archiv Pražského hradu spolupracoval s jednotlivými útvary Kanceláře prezidenta republiky a Správy Pražského hradu (Odbor nemovitého majetku – plánové podklady pro rekonstrukce), od 2. kvartálu roku 2015 se pracovníci Archivu PH významně podíleli na interiérové výzdobě tzv. Fragnerovy chodby Středního traktu Pražského hradu – vytvořili scénář interiérové realizace a průběžně aktualizovali jeho finální podobu. Výsledkem je důstojný prostor před, ústící do úřadoven prezidenta republiky, doplněný ušlechtilými tisky z fotografií ze Sbírky fotografií stavební správy Pražského hradu a zasazený do historického kontextu přerodu habsburského sídla v demokratický Hrad (řešili M. Halata, M. Šula).

V srpnu 2015 byl Archiv PH požádán o spolupráci a odbornou podporu při přípravě exkurzí v KPR, které byly zahájeny Odborem styku s veřejností v prosinci 2015. Pracovníci APH zpracovali podklady o Kanceláři prezidenta republiky – Pražském hradu jako sídle prezidenta (řešili M. Halata, M. Šula, T. Zubec).

III. Příruční knihovna

Příruční knihovna Archivu PH byla založena v roce 1925. Nyní je její statut rozšířen na příruční knihovnu OSAS a odborná knihovnice se podílí na akvizicích pro oba archivy v rámci odboru podle návrhů pracovníků a podle vlastního programu akvizic. Část knihovny vedená v Archivu PH se zaměřuje na archivní teorii a praxi, pomocné vědy historické a publikace potřebné ke správě tzv. historických fondů uložených v Archivu PH. Knihovna OSAS však plní i funkci studijního místa pro další obory KPR a SPH (např. pro problematiku památkové péče, archeologie, výstavnictví).

Fond knihovny OSAS se rozrostl o 393 svazky, které byly získány koupí (160 svazků), na základě smluv (29 svazků), darem (121 svazků) a dodatečnou katalogizací knih z knihovny AKPR (83 svazků). Počet knih příruční knihovny včetně knihovny uměnovědné k 31. prosinci 2015 činil 24 418 svazků, z toho počet knih Uměnovědné knihovny 2786 svazků. Na ošetření fondu, tj. na vazby časopisů a brožovaných knih, bylo vydáno 5.000 Kč.

IV. Zpracování archiválií

Připravené inventáře osobního fondu Řepa Karel (1895-1963) a inventář torza osobního fondu Hilbert Kamil (jeden karton, 1919-1927, řešil M. Halata) byly revidovány. Inventáře jsou pracovní verze a budou dokončeny podle definitivních pravidel pro pořádání osobních fondů.

Výrazně pokročily práce na zpracování fotografií ze sbírky Jednota. V rámci přípravy výstavy bylo zkatalogizováno 800 fotografií, ostatní fotografie byly zpracovány formou inventárního soupisu. Výstupem pořádacích prací bude mj. katalog Koruna Matky měst, kde fotografie budou prezentovány se všemi odbornými popisy (řešili M. Halata a M. Šula). Přepsány byly deníky architekta Pavla Janáka z let 1943-1949 a transkripce uloženy na externím disku (řešil Tomáš Zubec).

V. Fotografické práce: mikrofilmové kopie, digitální reprodukce

Fotografické práce se i v roce 2015 soustředily na vytváření mikrofilmových a digitálních studijních a zálohovacích kopií nejčastěji badatelsky žádaných archiválií. K pořizování

digitálních a mikrofilmových kopií vedla také průběžná agenda reprodukčních smluv (viz výše).

Digitální snímky jsou průběžně ukládány na datové úložiště Odboru spisové a archivní služby (zřízeno v roce 2013), mikrofilmy jsou ukládány jednak v badatelně (studijní kopie), jednak v archivním depozitáři.

Mikrofilmová dokumentace rukopisů AMK; KMK; Sbírka hudebnin MK (1x orig. neg. + 1x neg. kopie + 1x poz. kopie) byla vyhotovena ze 16 rukopisů (11637 snímků), a to ze sign. A.129, D.35, I.22/1, I.22/2, I.33, L.59, M.24, M.86, Cod.CXX, hud.1, hud.35, hud.36, hud.1091, hud.1421, hud.1598, hud.1612. Pozitivní badatelské mikrofilmové kopie (tzn. objednávky expedované mimo badatelnu) tvořily 5 636 snímků z 63 rukopisů KMK; AMK; Sbírky hudebnin MK. Digitální reprodukční fotografie tvořily 536 snímků z 63 rukopisů a listin AMK; KMK; Sbírky hudebnin MK.

Intenzivně byly konány fotopráce na fondu Stará plánová sbírka – sign. 111 (2 plány), sign. 164 (1), sign. 142 (56), sign. 113 (1), sign. 122 (1), sign. 125 (1) a sign. 157 (1) a dále také na fondu Nová plánová sbírka (sign. 10 113 – 1ks; sign. 10 106 – 3 ks); z fondu Architektonické studie a soutěže sign. S 34 (8ks), S 44 (10ks), S 56 (5) a dalších 10 jednotlivých snímků z různých signatur a z fondu Plány Jednota – sign. M (2 plány), sign. H (3 plány), sign. S (6 plánů). Z plánových sbírek tak bylo vyhotoveno celkem 110 ks digitálních fotografií.

V rámci žádostí badatelů o studium byly mikrofilmovány položky z fondu Skicáře dómských architektů (i. č. 30, 31, 34, 41, celkem 144 snímky, 1x orig. neg. + 1x neg. kopie + 1x poz. kopie), digitálně reprodukováno 222 fotografií ze sbírky Foto - Jednota, a mikrofilmovány položky z fondu Dvorský stavební úřad, sign. 601 (398 snímků, 1x orig. neg. + 1x neg. kopie + 1x poz. kopie).

VI. Konzervace, restaurování

V rámci ochrany fondů byly v průběhu roku vytvářeny nové faksimilní kopie a makety archiválií. Tyto práce vyvolala zvýšená výstavní agenda mimo Pražský hrad. Pro účel ochrany originálů během výstav byly zhotoveny faksimile z rukopisů *Vita Caroli*, KMK, H.9, ff. 189v-190r, *Beneš Krabice z Weitmile: Kronika Pražského kostela*, KMK, H.6/3, f. 1r, *Graduál Arnošta z Pardubic*, KMK, P.7, f. 1v-2r, *Anatomie lidského těla*, KMK, L.9, před. příd., *Čtyři artikuly pražské – latinské znění*, KMK, D.53, p. 362-3 a dále z plánů Staré plánové sbírky, sign. 183/4 a 183/14.

Ambulantní konzervátorské práce ve vlastní režii Archivu PH byly prováděny na fondu Architektonické studie a soutěže. Součástí tohoto procesu bylo jejich definitivní uložení v novém regálu, který byl zhotoven ve 2. čtvrtletí v depozitáři Černá kuchyně.

VII. Další odborné činnosti APH

VII.1 Účast na výstavách – organizační a autorské podíly

Archiv PH se i v roce 2015 výrazně věnoval organizačním pracím, spojeným se zápůjční agendou na výstavy jiných institucí. Na tyto výstavy byly poskytovány jak reprodukce dokumentů (výstavní panely, katalogy), tak byl archiv žádán o výstavní exponáty. Pracoviště poskytlo digitální reprodukce na panely výstav a rovněž se zabývalo vytvářením faksimilií a maket jako jednoho z ochranných kroků v rámci výstavních zápůjček (viz výše bod VI.).

Z nejvýznamnějších výstavních akcí jmenujme organizační podíly na výstavách *Budování státu. Reprezentace Československa v umění, architektuře a designu.* (VŠUP a NG v Praze), na putovní výstavě *Český svaz stavebních inženýrů - 150. výročí založení spolku inženýrů a architektů v českých zemích*, Jan Hus a pražská univerzita (Univerzita Karlova, Křížová chodba v Karolinu), *Židé v českých zemích 10. - 18. století* (Maiselova synagoga, ŽM v Praze), *Hledání ideálního chrámu – sakrální architektura mezi Kouřimí a Kolinem v 19. století* (Muzeum Kouřimska v Kouřimi), *800 let obce Praskoles* (OÚ Praskolesy- Farnost Hořovice), *Opus Musivum* (Muzeum Roztoky), *Velká Morava a počátky křesťanství* (ARÚ Brno), *Dědictví Karla Velikého* (Archeologický ústav AV ČR, Praha).

V rámci přípravy oslav narození císaře Karla IV. (2016) se pracovníci APH autoři podíleli na přípravě série výstav na Pražském hradě. Vytvořili jednak koncepce expozic výstavy Koruna Matky měst, Koruna bez krále, jednak zpracovali příslušné výstavní katalogy (řešili M. Suchý, M. Šula, M. Halata a T. Zubec).

VII.2 Účast na konferencích, školeních, apod.

Pracovníci se podle možnosti zúčastnili odborných konferencí: *Prag- Residenz des Habsburgers Ferdinand I. 1526-1564*, Praha, Archiv hl.města Prahy (M. Halata- M. Šula, 27. března 2015), *Archivy, člověk a krajina. Proměny krajiny a životního prostředí v archivních dokumentech*, Poděbrady 7. – 9. dubna 2015 (M. Halata, M. Šula, T. Zubec), Mezinárodní konference ICARUS (International Centre for Archival Research): *Archival Cooperation and Community Building in the Digital Age* (M. Suchý, Národní archiv – Břevnovský klášter, 27.

– 29. dubna 2015), konference „Čtyři léta do pole okovaná. Proměny společnosti a státu 191 - 1918“, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, Ministerstvo obrany ČR a Vojenský historický ústav, Praha 16. – 17. září 2015 (M. Halata), *Historický vývoj a identifikace černobílých/barevných fotografických technik a fotografických tisků* (T. Zubec, Národní archiv, 1. a 8. října 2015), *Prameny k dějinám kinematografie* (T. Zubec, Národní filmový archiv Praha, 10. listopadu 2015).

VII.3 Pedagogická činnost

M. Suchý stabilně působil ve zkušební komisi FHS UK (i v anglickém jazyce) na FHS UK (předmět Evropské dějiny v kontextech)

VII.4 Přednášky vykonané

Suchý M.: *Svatovítské stavební účty a archeologie*

Kolokvium k 90. výročí zahájení archeologického výzkumu Pražského hradu: Archeologický výzkum Pražského hradu z pohledu spolupracujících disciplín (3. června 2015)

Halata M.– Šula M. (– Karasová D.): *Pražský hrad jako dvorské sídlo 1800-1918. S knihou „Na slunečné straně“ v ruce: cyklus Hovory o Praze, Klub za starou Prahu*, (27. dubna 2015).

VII.5 Exkurze na pracoviště, exkurze vykonané

Na pracoviště byly vykonány v roce 2015 exkurze studentů historie FF UJEP pod vedením PhDr. L. Sulitkové (6. května 2015), kolektivu Archivu Národní galerie (9. června 2015), J. E. kardinála D. Duky v doprovodu členů MK u sv. Víta (7. října 2015), PhDr. B. Przybylové, řed. AMO (11. prosince 2015) a Svazu knihovníků a informačních pracovníků (SKIP, 19. listopadu 2015).

Pracovníci APH navštívili dne 3. listopadu nově otevřenou vilu arch. O. Rothmayera v Praze 6, pro jejíž obnovu bylo čerpáno z archivních fondů pracoviště. Tato spolupráce byla reflektována v expozici a na doprovodných tištěných materiálech umístěním loga APH.

VII.6 Spolupráce s médii

Dne 6. května 2015 proběhlo v Archivu PH televizní natáčení pro pořad České televize Toulavá kamera. V jedné z reportáží o Pražském hradě byl krátce představen také Archiv PH a jeho fondy.

VII.7 Bibliografie pracovníků

Halata, M.: Pokoje pro pracující ženu, in *Moderní žena. Osa Praha - Brno*, (eds.) J. Chatrný – M. Halata, Brno 2015, s. 24-54, 105-113, přílohy

Suchý, M.: St Vitus building accounts (1372-78): The economic aspects of building the cathedral, in *Money and Finance in Central Europe during the Later Middle Ages*, (ed.) R. Zaoral, Basingstoke: Palgrave Macmillan 2016, s. 222-246.

Zpracoval:

Mgr. M.Halata

19. února 2016